

Κατά τὸ χρονικὸν αὐτὸν διάστημα ἔφθασεν ἡ σχολὴ εἰς μεγάλην ἀκμὴν καὶ ἡσκήσει μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὴν φιλοσοφικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ἔξελιξιν καὶ εἰς τὸν πολιτικὸν βίον, δχι μόνον τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἑλλάδος ὅλοκλήρου. Εἶδομεν δὲνωτέρω ὅτι πολλοὶ πολιτικοὶ ἄνδρες, τοὺς ὅποιους εὑρίσκομεν καὶ ὡς Νομοθέτας, ἡ κατέχοντας ὑψηλὰ πολιτικὰ ἀξιώματα, ἐμαθήτευσαν ἡ παρηκολούθησαν μαθήματα τοῦ Πλάτωνος ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ. Ἡ φημη λοιπόν, τὴν ὅποιαν οὕτω εἶχεν ἀποκτήσει ὁ Πλάτων ὡς διδάσκαλος καὶ πολιτικὸς σύμβουλος συγχρόνως, καὶ ἡ φιλία αὐτοῦ πρὸς τὸν Δίωνα, συνετέλεσαν τώρα κατὰ τὸ (367 π.Χρ.) νὰ κληθῇ εἰς Συρακούσας διὰ τὴν ὄρχανωσιν τῆς Πολιτείας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τυράννου Διονυσίου τοῦ πρώτου.

6. Αἱ τελευταῖαι ἀποδημίαι καὶ τὸ τέλος τοῦ βίου τοῦ Πλάτωνος.

α') Τὸ δεύτερον ταξείδιον τοῦ Πλάτωνος εἰς Σικελίαν.

Ο σύνδεσμος καὶ ἡ φιλία τοῦ Πλάτωνος πρὸς τὸν Δίωνα φαίνεται ὅτι δὲν εἶχον χαλαρωθῆ ἢ μειωθῆ κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς εἰκοσαετίας, καθ' ὃ δὲν εἶχον ἐπανίδῃ ἀλλήλους. Ἰσως καὶ ἀλληλογραφία νὰ συνετήρησεν ἐν τῷ μεταξὺ τὴν φιλίαν αὐτήν, ἀλλὰ περὶ τοιαύτης ἐπικοινωνίας οὐδὲν εἴναι γνωστόν. Πῶς διωρᾶς ὁ Πλάτων ἐννοεῖ καὶ αἰσθάνεται τὴν φιλίαν, ἀναφέρεται εἰς τὸν διάλογον «Φαῖδρον» (250–252) ὃπου ἀρκετά σαφής ὑπαινιγμὸς καὶ περὶ τοῦ Δίωνος γίνεται.

Τὸν Διονύσιον τὸν πρῶτον ἀποθανόντα αἰφνιδίως τὴν ἀνοιξιν τοῦ 367 καὶ δλίγον μετὰ τὴν νίκην του ὡς τραγικοῦ ποιητοῦ εἰς τὰ Ληναῖα ἐν Ἀθήναις, διεδέχθη ὃ ἐκ τῆς συζύγου του Δώριδος, καταγομένης ἐκ τῆς Ἰταλικῆς Λοκρίδος, πρωτότοκος υἱός του Διονύσιος ὃ δεύτερος, ὅστις διεύθυνε ἐποδίου τινος ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον καὶ ἐγένετο ἀρχων τῶν Συρακουσῶν. Χάριν κατανοήσεως τῆς κατόπιν ἔξελίξεως τῶν πραγμάτων πρέπει νὰ προστεθῇ συγχρόνως ὅτι ὁ Διονύσιος ὁ πρῶτος, πλὴν τῆς εἰρημένης Δώριδος, εἶχε σύζυγον καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ Δίωνος, Ἀριστομάχην, ἐξ ἣς εἶχεν ἀποκτήσει δύο θυγατέρας, τὴν Ἀρετὴν καὶ τὴν Σωφροσύνην, καὶ δύο υἱούς, τὸν Ἐππαρίνον καὶ τὸν Νυσαῖον. Τὴν Ἀρετὴν εἶχε δώσει σύζυγον εἰς τὸν γυναικάδελφόν του Δίωνα, καὶ τὴν Σωφροσύνην εἰς τὸν ἐκ τῆς Δώριδος υἱόν του Διονύσιον, τὸν διαδεχθέντα

αύτόν. Διά τῶν πολλαπλῶν λοιπὸν αὐτῶν συγγενικῶν δεσμῶν, καὶ λόγω καὶ τῆς ἡλικίας καὶ πείρας αὐτοῦ ὁ Δίων, ἥσκει τώρα μεγάλην ἐπιρροὴν εἰς τὴν αὐλὴν τῶν Συρακουσῶν. Ὁ Διονύσιος ὁ δεύτερος ἦτο ἀπειρος, συνηθισμένος εἰς τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν ἐνμάρειαν, καὶ τοῦτο, διότι ὁ πατήρ του δὲν εἶχε φροντίσει σοβαρῶς διὰ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν πνευματικήν του ἀνάπτυξιν. Ἡτο εύφυής, φιλομαθής καὶ πρόθυμος διὰ πᾶν τὸ καλὸν καὶ τέλειον, ἀλλὰ ταῦτα πάντα δὲν ἥσαν ἀρκετά διὰ νὰ χειρισθῇ τὴν ἀπεριόριστον δύναμιν καὶ ἔξουσίαν, ἢ ὅποια εἶχε περιέλθει εἰς χεῖράς του μετά τὸν θάνατον τοῦ πατρός του. Ἀπῆτείτο καὶ πείρα, καὶ γνῶσις πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν πραγμάτων, καὶ δεξιότης πολιτική—ίδιως ὡς πρὸς τοὺς Καρχηδονίους—τοιαῦτα δὲ προσόντα διέθετεν ὁ Δίων καὶ ὅχι αὐτός.

Κατὰ τὰ τότε ἐπικρατήσαντα πολιτικὰ ἥθη, ὁ θάνατος ἐνὸς βασιλέως ἢ Τυράννου καὶ ἀπολύτου Κυριάρχου ἐσήμαινε καὶ κατάργησιν τῶν συμμαχιῶν, τῶν συνθηκῶν καὶ συμφωνιῶν πρὸς ἄλλας πόλεις καὶ γείτονας λαούς. Τὸ τοιοῦτον λοιπὸν θὰ εἶχε λίαν δυσαρέστους συνεπείας διὰ τὸν μόλις ἀναβάντα εἰς τὸν θρόνον, ἀπειρον τῶν πραγμάτων, Διονύσιον τὸν νεώτερον, ἐὰν δὲν ἦτο ὁ Δίων. Πρὸ πάντων ὑπῆρχε κίνδυνος κηρύξεως πολέμου ἐκ μέρους τῶν ἐποφθαλμώντων τὴν Σικελίαν Καρχηδονίων, οἵτινες πολλὰ πράγματα εἶχον παράσχει καὶ εἰς τὸν Διονύσιον τὸν πρῶτον. Ὁ Δίων ὅμως διὰ τῶν προσωπικῶν του σχέσεων καὶ διὰ τῶν ἐν Καρχηδόνι φίλων του κατώρθωσε νὰ ἀνανεώσῃ τὰς παλαιάς συνθήκας καὶ νὰ ἀποσοβήσῃ τὸν κίνδυνον νέου πολέμου. Αὐτὸ τοῦτο διενήργησε καὶ ὡς πρὸς ἄλλας πόλεις τῆς κυρίως Ἑλλάδος καὶ τῆς κάτω Ἰταλίας καὶ συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ μὴ ἐνοχληθῇ ὁ νέος τύραννος Διονύσιος ὁ νεώτερος. Κατόπιν λοιπὸν ὅλων αὐτῶν, φυσικὸν ἦτο νὰ ἀσκῇ ἐπίδρασιν καὶ ἐπιρροὴν μεγάλην ὁ Δίων, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἔκαμεν αὐτὸν νὰ πιστεύσῃ καὶ ἐλπίσῃ ὅτι ἦτο δυνατὸν πλέον νὰ μεταρρυθμισθῇ ἡ πολιτεία τῶν Συρακουσῶν συμφώνως πρὸς τὰς ἀντιλήψεις του, καὶ πρὸς τὰς τοῦ διδασκάλου του Πλάτωνος. Συγκεκριμένως ὁ Δίων εἶχεν ὑπ’ ὅψιν τὴν μεταβολὴν τῆς τυραννίας εἰς βασιλείαν νόμιμον, συνταγματικήν, διπλας θὰ ἐλέγομεν σήμερον, ἀνευ ἀλλαγῆς τῆς δυναστείας. Κυρίαρχος ἀπόλυτος θὰ ἔπρεπε νὰ εἴναι ὁ Νόμος. Ὁ λαὸς θὰ ἀπήλαυν ἐλευθερίας, ὀλλ’ ἐκείνης ἢ ὅποια θὰ ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὴν ἀνάπτυξίν του καὶ θὰ ἔξησφάλιζε τὸν εύδαιμονα κοινωνικὸν βίον. Ἀφοῦ ὅμως δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἀντικατασταθῇ ὁ Τύραννος ἢ βασιλεύς, τὸ πᾶν ἔξηρτάτο βεβαίως ἐκ τῆς ἐκουσίας τούτου

παραιτήσεως ἀπὸ τοῦ τυραννικῶς ἀρχειν, καὶ ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῶν εἰρημένων σχεδίων, αὐτίκα, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἥσαν σύμφωνα καὶ πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τοῦ Πλάτωνος. Διὰ νὰ πει-σθῇ λοιπὸν ὁ Διονύσιος ὁ δεύτερος καὶ εὐχαρίστως κάμη τὰς μεταρρυθμίσεις, προσεκάλεσεν ὁ Δίων τὸν Πλάτωνα εἰς τὰς Συρακούσας, μὲ τὴν ἔλπιδα ὅτι οὗτος θὰ ἐπέδρα καὶ ἐπὶ τοῦ Διονυσίου ὅπως εἶχεν ἐπιδράσει καὶ εἰς αὐτὸν ἀλλοτε. Ἡ πρόσκλη-σις ἐγένετο κατὰ τὸ αὐτὸν ἔτος, κατὰ τὸ ὅποιον εἶχεν ἀποθάνει ὁ Διονύσιος ὁ πρῶτος καὶ εἶχεν ἀνέλθει εἰς τὸν θρόνον ὁ Διονύ-σιος ὁ δεύτερος, ἥτοι κατὰ τὸ 367 π.Χρ. Καὶ ἐγένετο βεβαίως τόσον ἕκ μέρους τοῦ Δίωνος, ὃσον καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν Διονύσιον· Ὁ Πλάτων, ὅπως ἀναφέρει διεξοδικῶς περὶ τούτων καὶ εἰς τὴν ἑβδόμην ἐπιστολὴν του, μόλινότι ἐπεθύμει κατὰ βάθος νὰ ἀνα-μιχθῇ εἰς τὰ κατὰ τὴν διοργάνωσιν καὶ ἀνασυγκρότησιν τοῦ κοινωνικοῦ καὶ τοῦ πολιτειακοῦ βίου συμφώνως πρὸς τὰς ἀρ-χάς, ᾧς εἶχεν ἐκθέση εἰς τὴν ἡδη συγγραφεῖσαν «Πολιτείαν» του, ἐν τούτοις ἐγνώριζε καὶ εἶχε πείραν τῶν προσκαίρων ἐν-θουσιασμῶν καὶ τῆς ἐπιπολαιότητος τῶν τυράννων. Διὰ τοῦτο ἦτο ἐπιφυλακτικὸς καὶ διστακτικὸς εἰς τὴν ἀρχήν. Ἡ ἐπιφυλα-κτικότης ὅμως αὐτὴ δὲν ἴσχυσεν ώστε νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν ἀπὸ τὴν νέαν προσπάθειαν καὶ ἀπὸ τὸ νέον ταξείδιον εἰς Σικελίαν. Ἡ ὅρεξ καὶ ἐπιθυμία τοῦ νὰ φέρῃ εἰς τὴν πραγματικότητα τὴν νέαν Πολιτείαν, αἱ προτροπαὶ καὶ θερμαὶ παρακλήσεις τοῦ Δίωνος νὰ μὴ ἀφῆσῃ νὰ παρέλθῃ ἡ εὐκαιρία αὐτή, ἡ συ-ναίσθησις τέλος ὅτι ἡ ἡλικία του ἀργότερον δὲν θὰ ἐπέτρεπεν εἰς αὐτὸν τοιαῦτα πειράματα, συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ λάβῃ τὴν ἀπόφασιν καὶ νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς Σικελίαν τὴν ἄνοιξιν τοῦ 366 π.Χρ. Τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἀκαδημίας ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν Εὔ-δοξον. Κατὰ δὲ τὸν εἰς Σικελίαν πλοῦν διῆλθε καὶ ἐκ Τάραντος, ὃπου ἐπεσκέφθη τὸν φίλον του Ἀρχύταν, κυβερνῶντα.

Εἰς τὰς Συρακούσας ὁ φιλόσοφος ἐγένετο δεκτὸς μετ' ἔξαιρετ-τικῶν τιμῶν. Ὁπως ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος εἰς τὸν βίον τοῦ Δίωνος (κεφ. 13 καὶ 14), ὁ Διονύσιος προσέφερε μάλιστα καὶ θυσίαν εἰς τοὺς Θεοὺς διὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ φιλοσόφου, «ὡς εὔτυχή ματος μεγάλον τῇ ἀρχῇ προσγεγόνοτος». Κατὰ δὲ τὸν Αἰλιανὸν (Ποικ. Ἰστορ. ΙY, 18) καὶ τὸν Πλίνιον (ἱστ. nat., 7, 110), μετέφερε τὸν Πλάτωνα ἀπὸ τῆς παραλίας εἰς τὰ ὀνάκτορα ἀμαξία πολυτελῆς συρομένη ἀπό τέσσαρας λευκοὺς ἵππους ὑπό ὅδηγὸν αὐτὸν τὸν Διονύσιον. Μετὰ τὴν λαμπρὸν αὐτὴν ὑποδοχὴν ἐλαβον χώραν ἔσπειρται, δεῖπνα καὶ συμπόσια, πράγματα δηλαδή, τὰ διποία ἔδιδον

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΒΙΒΛΙΟΥ ΚΛΙΜΑΚΟΣΦΟΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΠΕΤΣΙΟΥ

τὴν ἐντύπωσιν δι τὸ Δίων καὶ τὸ Πλάτων εἰχον τοσοῦτον ἐπιδράσει εἰς τὸν Διονυσίον, ὥστε οὐδεμία πλέον ἀπέμενεν ἀμφιβολία δι τὸ πολίτευμα τῶν Συρακουσῶν μετ' οὐ πολὺ θὰ ἦτο τὸ Ιδεῶντες φιλοσοφικὸν Πολίτευμα κατὰ Πλάτωνα. Πρὸς σχηματισμὸν δὲ τοιαύτης πεποιθήσεως συνετέλει καὶ ή μέχρι τοῦδε πολιτεῖται καὶ τοῦ Διονυσίου, δοτὶς ἡδη κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν πατέρα του ἐπιβαλόντα ἄλλοτε αὐστηρὰν πειθαρχίαν καὶ ψυακοήν, ἡθελε νὰ κερδίσῃ τὴν ἀγάπην καὶ ἐμπιστοσύνην τῶν ὑπηκόων του καὶ διὰ τοῦτο εἶχε χαρίσει φόρους καὶ ἐλαφρύνει τὰ βάρη τοῦ λαοῦ. Κάτω ὅμως ἀπὸ τὰς κατ' ἐπιφάνειαν αὐτὰς προθέσεις τοῦ Τυράννου ὑπῆρχον δυστυχῶς ἡ φιλοδοξία καὶ ἡ ματαιοδοξία, ὡς κυρίως ἐλατήρια. Ἐξ ἐγωΐσμοῦ καὶ ματαιοδοξίας προέβαινεν οὗτος εἰς τοιαῦτα μέτρα, ἐκ λόγων δὲ φιλοδοξίας ἐπίστης καὶ διὰ νὰ διαπρέψῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν φιλοσοφίαν, δπως δ πατέρ του τάχα εἶχε διακριθῆ εἰς τὴν ποίησιν ἡθελε τὸν Πλάτωνα πλησίον του, τὸν δποῖον τόσον ἐπήνει καὶ ἔξεθειαζεν δ Δίων. Εἰς τὸ ἐλατήριον λοιπὸν τοῦτο εὑρίσκεται τὸ κύριον ἐμπόδιον τῆς ὀρμονικῆς συνεργασίας καὶ τῆς συνεννοήσεως πρὸς τὸν Πλάτωνα, δοτὶς, χωρὶς νὰ φαντάζεται, ἡ νὰ λαμβάνῃ σοβαρῶς ὑπ' ὅψιν τοιοῦτόν τι, είχεν ἔλθει μὲ τὴν ἐλπίδα δι τὸ δπωσδήποτε θὰ ἐκέρδιζε τὸν ἀπειρον καὶ ὑπὸ νεανικῶν τάσεων ἐλαυνόμενον τύραννον. Καὶ ἀν τὸ ἐμπόδιον συνίστατο μόνον εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Διονυσίου, ἵσως νὰ παρήρχετο περισσότερος καιρὸς συνεννοήσεων, ἐπικοινωνίας, διδασκαλίας, ἵσως καὶ νὰ ἐγίνετο ἡ ἀρχὴ τούλαχιστον τῆς πολιτειακῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς μεταρρυθμίσεως. Ἄλλὰ δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἐκδηλωθῇ ὡς ἐμπόδιον ἡ ἐγωπάθεια καὶ φιλοδοξία. τοῦ τυράννου· ἐπέσπευσαν τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ἔργου ἄλλαι ἐπιδράσεις ἔξωθεν, διαβολαὶ καὶ μηχανορραφίαι. Ἡ ἐπιρροὴ καὶ δύναμις τοῦ Δίωνος εἶχε προκάλεσει τὴν ἀντίζηλίαν καὶ τὸν φθόνον πολλῶν προσκειμένων εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ τυράννου, αἱ δὲ ἐπιδιωκόμεναι μεταρρυθμίσεις, ἀντετίθεντο εἰς τὰ συμφέροντα πολλῶν. Ἐντεῦθεν ἐδημιουργήθη μία ἀντίπαλος πρὸς τὸν Δίωνα μερίς, εἰς τὴν δποίαν ἀνῆκον οἱ φίλοι καὶ δπαδοὶ τῆς παλαιᾶς τυραννίας Διονυσίου τοῦ πρώτου. Ἀρχηγὸς τούτων ἦτο δ Φίλιστος, συγγενῆς τοῦ Διονυσίου τοῦ πρώτου, ἐπὶ εἰκοσαετίαν διαπρέψας εἰς τινὰ ἀποικίαν τῶν Συρακουσίων εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους, δπου κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Θουκυδίδου συνέγραφεν ιστορίαν τῶν Συρακουσῶν καὶ ὑπερεπήνει τὴν πολιτείαν τοῦ Διονυσίου τοῦ πρώτου. Οὗτος λοιπὸν εἶχεν ἐπιστρέψει τώρα εἰς Συρακούσας καὶ ἀντε-

ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΠΕΤΣΙΟΥ

πολιτεύετο τὸν Δίωνα, τὸν ὄποιον εὗτός καὶ οἱ ὄπαδοί του διέβαλλον ώς ἐπιδιώκοντα τὴν ἑκθρόνισιν τοῦ τυράννου, ὅμα ώς θὰ ηὔξανεν ἡ δύναμις καὶ ἐπίρροή του καὶ παρὰ τῷ λαῷ. 'Ο Διονύσιος δὲν ἔδιδε κατ' ἀρχὰς μεγάλην προσοχὴν εἰς τὰς τοιαύτας διαβολάς, ὅταν δῆμος ἐκλήθη καὶ ὁ Πλάτων καὶ ἡρ-χισαν νὰ γίνωνται σοβαρώτεραι σκέψεις περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ πολιτεύματος, ἐπειδὴ ἐπρόκειτο κατὰ πρῶτον λόγον περὶ οἰκειοθελοῦς παραιτήσεως τοῦ τυράννου ἀπὸ μεγάλου μέρους τῆς ἔξουσίας (ὁ Νόμος θὰ ἥτο δινώτερος πάντων), αἱ διαβολαὶ αὐταὶ ἡρχισαν νὰ ἐπιδρῶσιν εἰς αὐτόν. Προσετίθετο μάλιστα τώρα εἰς τὰς τοιαύτας διαβολάς καὶ τὸ ὅτι ὁ Πλάτων θὰ ἔκαμνε τὸν Διονύσιον τυφλὸν ὅργανον τοῦ Δίωνος, δοτὶς μετ' αὐτὸν πολὺ θὰ ἔξεθρόνιζεν αὐτόν, καί, ἀν δχι τὸν ἐαυτόν του, θὰ ἀνεβί-θαζεν εἰς τὸν θρόνον τῶν Συρακουσῶν τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς του Ἀριστομάχτης υἱὸν Διονυσίου τοῦ πρεσβυτέρου, Ἰππαρίνον. Τοιωτοτρόπως λοιπὸν δὲν ἐπρόφθασε νὰ λάβῃ χώραν σοβαρά διδασκαλία καὶ μύησις τοῦ Διονυσίου εἰς τὰ τῆς φιλοσοφίας. Οὔτε καὶ τὰ περὶ πολιτεύματος σχέδια τοῦ Δίωνος ἐπρόφθασαν νὰ γίνουν ἀντικείμενον σοβαρᾶς συζητήσεως καὶ νὰ ἀποκρυ-σταλλωθοῦν εἰς ἐφαρμόσιμον πρόγραμμα. Καὶ εἶχεν ἀρχίση μὲν νὰ γίνηται διδασκαλία τις παρὰ τοῦ Πλάτωνος, αὕτη δῆμος, ἐπειδὴ ὁ Πλάτων ἦθελε νὰ κάμη πραγματικὸν φιλόσοφον τὸν ἀρχοντα τῆς μελλούστης πολιτείας, καὶ πρὸς τοῦτο εἶχεν ἀρ-χίσει ἀπὸ τὴν προπαίδευσιν τοῦ Διονυσίου εἰς τὰ Μαθηματικά, ἦργει πολὺ νὰ παρουσιάσῃ τοὺς καρπούς της. 'Ἐν τῷ μεταξὺ αἱ φαδιουργίαι ἔζηκολούθουν. 'Η διδασκαλία τοῦ Πλάτωνος παριστάνετο ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους ώς ἀπλῆ σοφιστικὴ ἐπί-δειξις. 'Αλλὰ καὶ ὁ Διονύσιος δυσκόλως ἦθελε νὰ συμμορφθῇ πρὸς τὰς περὶ ἀλλαγῆς βίου συμβουλάς τοῦ Πλάτωνος. Αἱ τράπεζαι, ἡ περίφημος μαγειρικὴ τῶν Συρακουσῶν, αἱ ἀπο-λαύσεις καὶ ἡδοναί, εἰς τὰς ὄποιας εἶχε συνηθίσει ἐκράτουν αὐτὸν αἰχμάλωτον, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἀνταλ-λάξῃ τὸν τοιοῦτον βίον πρὸς τὸν λιτὸν καὶ ἐγκρατῆ βίον τοῦ φιλοσόφου. Αἱ φαδιουργίαι ηὔξανον καὶ τὴν δυσπιστίαν πρὸς τὸν Πλάτωνα καὶ τὴν διδασκαλίαν του. Εἰς τί θὰ ὠφέλουν τὰ ἐπὶ τῆς ἄμμου, ἐντὸς τοῦ κήπου τῶν ἀνακτόρων, χαραχθέντα γεωμετρικὰ σχήματα καὶ ἡ μελέτη αὐτῶν; Παρὰ ταῦτα, τέσ-σαρας μῆνας μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Πλάτωνος ἔλαβε χώραν καὶ ἐπεισόδιον ματαιώσαν τὸ πᾶν καὶ ἐπιταχύνουν τὴν ἔκρηξιν τῆς θυέλλης: Μία ἐπιστολὴ τοῦ Δίωνος πρὸς τοὺς ιθύνοντας ἐν Καρχηδόνι περιῆλθεν εἰς χεῖρας τοῦ Διονυσίου, καὶ ἐξ αὐτῆς

Ε.Π.Μ.Σ.Κ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

συνεπέρανεν ούτος ὅτι πράγματι ὁ Δίων ἤθελε νὰ τὸν ἐκτοπίσῃ. Πρὸς τοὺς Καρχηδονίους δηλαδὴ ἔγραφεν ὁ Δίων, νὰ μὴ ἔρχωνται εἰς διαπραγματεύσεις πρὸς τὸν τύραννον χωρὶς νὰ εἰδοποιῶσιν αὐτὸν πρότερον. Τοῦτο ἦτο δυνατὸν νὰ ἔξηγηθῇ καὶ ὡς μὴ βλάπτον πρόσως τὸν τύραννον καὶ τὸ γόπτρόν του, ἀφοῦ ὁ Δίων πάντοτε ως ὑπουργὸς αὐτοῦ θὰ ἐνήργει, οἱ ἀντίταλοι, ὅμως, οἱ ὅποιοι κατέσχον τὴν ἐπιστολὴν καὶ παρέδωκαν αὐτὴν εἰς τὸν Διονύσιον, ἐγνώριζον νὰ κάμωσι καὶ κατάλληλον χρῆσιν αὐτῆς καὶ ἔρμηνείαν. 'Ο Διοσύσις ἐσχημάτισε τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ συγγενῆς καὶ ἔμπιστός του Δίων ἤθελε νὰ ἔχῃ αὐτὸν ὑπὸ κηδεμονίαν καὶ σὺν τῷ χρόνῳ νὰ τὸν ἐκθρονίσῃ. Διὰ τοῦτο ἀνευ χρονοτριβῆς ἐπεβίβασεν αὐτὸν εἰς ἐν μικρὸν πλοιάριον καὶ τὸν ἔξωρισεν εἰς τὴν Ἰταλίαν.' Εντεῦθεν ὁ Δίων μετά τινων ὀπαδῶν του διεπεραιώθη εἰς τὴν κυρίως 'Ελλάδα.

'Ἐν Συρακούσαις ἐπερίμενον ὅλοι τώρα νὰ διωχθοῦν καὶ ἄλλοι φίλοι τοῦ Δίωνος καὶ ὁ Πλάτων. 'Ο Διονύσιος ὅμως, εἴτε ἐπεμβάσει τῶν οἰκείων καὶ συγγενῶν, εἴτε μή, δὲν προέβη εἰς ἄλλας διώξεις. 'Ἐπέτρεψε μάλιστα καὶ εἰς τὸν ἐν ἔξορίᾳ Δίωνα νὰ λαμβάνῃ τὰ εἰσοδήματα ἐκ τῆς μεγάλης περιουσίας του. Τὸν Πλάτωνα δὲ ἤρχισε νὰ περιποιήται καλλίτερον καὶ νὰ περιθάλπῃ. Παρέλαβεν αὐτὸν καὶ ἔγκατέστησεν εἰς τὰ ἀνάκτορά του ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως, τὸ μὲν διὰ νὰ ἔχῃ αὐτὸν πλησίον του καὶ τὸν ἐπιτηρῆ, τὸ δὲ καὶ διότι ἡλπίζειν ὅτι διὰ τῶν περιποιήσεων καὶ τῆς ἐπιδεικνυομένης φιλίας θὰ κατώρθωνεν, ὥστε ὁ Πλάτων νὰ συνδεθῇ πρὸς αὐτὸν μᾶλλον φιλικῶς καὶ νὰ λησμονήσῃ τὸν Δίωνα. 'Ο Πλάτων εἶχε σχηματίσει πλέον τὴν γνώμην ὅτι ἡ παραμονή του ἐν Συρακούσαις ἦτο τώρα ἀνευ σκοποῦ καὶ ἐπιτυχίας τίνος, ἀφοῦ μάλιστα τὰ πρῶτα διαβήματά του πρὸς συμφιλίωσιν τοῦ Διονυσίου πρὸς τὸν Δίωνα εἶχον ἀποτύχει. 'Ηθελε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς 'Αθήνας, ἀλλ' ὁ Διονύσιος, δι' ὑποσχέσεων καὶ ἀναβολῶν ἐκράτησεν αὐτὸν ἐν Συρακούσαις μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ χειμῶνος, ὅτε δὲν ἦτο δυνατὸν πλέον νὰ ταξιδεύσῃ. Παρέμεινε λοιπὸν δλόκληρον τὸν χειμῶνα εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Διονυσίου ως φιλοξενούμενος, πράγματι ὅμως ως αἰχμάλωτος. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸν ἔλαβον χώραν συνομιλίαι καὶ συσκέψεις. 'Ο Διονύσιος ἐδείκνυεν ἐνδιαφέρον διὰ τὰ μαθήματα καὶ ὁ Πλάτων δχι δλιγώτερον ἐπροσθυμοποιεῖτο νὰ διδάσκῃ. 'Ἐκαστος ὅμως ἔξ αὐτῶν ἤθελε νὰ κερδίσῃ τὸν ἄλλον. 'Ο Πλάτων ἤθελε νὰ διαθέσῃ τὸν Διονύσιον εύμενῶς πρὸς τὸν Δίωνα, καὶ ὁ Διονύσιος προσεπάθει νὰ διαλύσῃ τὴν μεταξὺ Πλάτωνος

καὶ Δίωνος φιλίαν. "Ωστε ήτο μδύνωτον πλέον νὰ συμφωνήσουν καὶ νὰ ἔχουν ἐμπιστοσύνην δὲ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον. Διά τοῦτο καὶ ἡ διδασκαλία, ὅπως ἔγινετο, ἀπέβαινεν ἀκαρπός. "Οταν κατὰ τὴν ἀνοιξιν τοῦ 365 π.Χπ., ἥρχισεν ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία, ἐπειδὴ καὶ ὁ Διονύσιος ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ἐκστρατεύσῃ εἰς Ἰταλίαν, ἐδόθη εἰς τὸν Πλάτωνα ἡ ἀδεια ἀναχωρήσεως, ἀλλὰ ἀφοῦ ἐλήφθη ἡ ὑπόσχεσίς του ὅτι θὰ ἐπέστρεφεν μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ πολέμου ἐν Ἰταλίᾳ, ὃν διεξῆγεν ὁ Διονύσιος. Οὗτος ὑπερσχέθη εἰς τὸν Πλάτωνα νὰ ἀνακαλέσῃ καὶ τὸν Δίωνα ἐκ τῆς Ἑξορίας ἐάν θὰ ἦτο διατεθειμένος νὰ ἔλθῃ καὶ πάλιν εἰς Συρακούσας. Ἐχωρίσθησαν λοιπὸν ως φίλοι. 'Ο Πλάτων ἐπίστευεν ὅτι εἶχε θέσει τὰς βάσεις τῆς συμφίλιώσεως, καὶ ὁ Διονύσιος ἐνόμιζεν ὅτι εἶχε κερδίσει κατὰ μέγα μέρος τὴν φιλίαν τοῦ Πλάτωνος εἰς τὸν δποῖον εἶχεν ἀναθέσει μάλιστα καὶ νὰ μεστεύσῃ παρὰ τῷ Ἀρχύτᾳ τοῦ Τάραντος διὰ τὴν σύναψιν συμμαχίας, ἀναγκαιοτάτης τώρα εἰς αὐτόν. 'Ο Πλάτων ἐδέχθη καὶ ἔφερεν εἰς πέρας τὴν ἐντολὴν αὐτὴν ἐλπίζων πάντοτε ὅτι καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διὰ τῶν Πυθαγορίων θὰ ηὔξανε τὴν ἐπιρροήν του εἰς τὰς Συρακούσας.

Τοιοῦτον τέλος ἔλαβε καὶ τὸ δεύτερον ταξείδιον τοῦ Πλάτωνος εἰς Συρακούσας, ὃπόθεν οὕτος ἐπέστρεψεν ἀφοῦ πολλὰ εἶδε καὶ ἔμαθεν. Εἶχεν ἐνδιατρίψει εἰς τὰ κατὰ τὴν δργάνωσιν, τὴν διοίκησιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ κράτους. Εἶχε σχηματίσει τὴν πετοίθησιν ὅτι ἡ δύναμις ἐν τῷ κράτει εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἐφαρμογὴν ἡθικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχῶν καὶ ἀξιωμάτων. 'Επὶ πλέον εἶχεν ἐμβαθύνει περ: σσότερον εἰς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ψυχοσύνθεσιν τοῦ τυράννου. Πλὴν δὲ τούτων, καὶ ἡ πρὸς τοὺς Πυθαγορείους ἐπικοινωνία αὐτοῦ ἐδίδαξεν αὐτὸν πολλά. Αἱ ἀριθμητικαὶ σχέσεις, αἱ περὶ ἀρμονίας καὶ μουσικῆς θεωρίαι, αἱ μηχανικαὶ ἐφευρέσεις τοῦ Ἀρχύτα, ὅστις εἶχε κατασκευάσει χυλίνην περιστεράνη δυναμένην νὰ πετᾷ κλπ. ἡνοιγον νέα πεδία ἐρεύνης εἰς τὸν Πλάτωνα. Καὶ ἀπὸ τοὺς ιατροὺς τῆς Σικελίας πολλὰ ἐπίστης εἶχε διδαχθῆ.

"Αμα ἐπέστρεψεν, ἀνέλαβε καὶ πάλιν τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἀκαδημίας, ἥτις παρουσίαζεν ἀρκετὴν κίνησιν καὶ ζωήν. 'Ο Δίων εἶχεν ἐγκατασταθῆ εἰς τὰς Ἀθήνας, εἶχε γίνη Ἀθηναῖος πολίτης καὶ ἀγοράσῃ κτήματα. "Εζη πλουσιοπαρόχως καὶ συναναστρεφόμενος τὰ μέλη τῆς Ἀκαδημίας, διὰ τῆς παρουσίας δὲ καὶ ἐπικοινωνίας του αὐτῆς συνέτεινε παρὰ πολὺ εἰς τὴν κίνησιν τῆς Σχολῆς τοῦ Πλάτωνος καὶ εἰς τὴν καλὴν φήμην της, διότι ἦτο γνωστὸς πλέον ως Ἀκαδημαϊκός, καὶ ἐταξείδευεν εἰς

διαφόρους πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὴν Σπάρτην ὡς ἀπεσταλμένος τοῦ Διονυσίου τῶν Συρακουσῶν, παντοῦ δ' ἐγένετο δεκτὸς μετὰ μεγάλων τιμῶν. Ἡ τοιαύτη κίνησις συνετέλεσε τώρα εἰς τὸ υἱὸν Ἀριθμὸν καὶ τῶν Ἀκαδημικῶν, πολλοὶ ὅμως τούτων δὲν ἦσαν τακτικοὶ μαθηταί, ἀλλὰ ἀκροσταταὶ ἢ καὶ ἀπλῶς συχνάζοντες εἰς τὴν Ἀκαδημίαν διά νῷ γνωρίσουν τὸν Πλάτωνα, τὸν Δίωνα καὶ ἄλλας σπουδαίας προσωπικότητας. Ὁ Δίων ἐν Ἀθήναις εἶχε ξεναγόν, τρόπου τινά, τὸν Σπεύσιππον, διότι ὁ Πλάτων καὶ οἱ ἄλλοι παλαιότεροι Ἀκαδημικοί, ἥσαν ἀφωσιωμένοι εἰς τὰς μελέτας καὶ τὰ μαθήματα. Κατώκησε δὲ εἰς τὴν οἰκίαν τῶν οἰδῶν τοῦ Φίλωνος, Καλλίπολι οὐ καὶ Φίλος τράτον. Ὁ Καλλίπολις εἰσήγαγε τὸν Δίωνα καὶ εἰς τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια καὶ συνεδέθη μετ' αὐτοῦ διά φιλίας, ἥτο δὲ φίλος καὶ τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἐσύχναζεν εἰς αὐτήν, μόλιονότι ἥτο πολλαχῶς ἀπησχολημένος εἰς στρατιωτικάς καὶ πολιτικάς ὑπηρεσίας. Ἀργότερον, σποιας θὰ ίδωμεν, διεδραμάτισε σπουδαίον πρόσωπον, διότι ἐδολοφόνησε τὸν Δίωνα καὶ ἔγινε τύραννος τῶν Συρακουσῶν.

Ἐν Ἀθήναις ὁ Πλάτων συνεζήτησεν ἀναμφιβόλως μετὰ τοῦ Δίωνος διὰ τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ πολιτεύματος τῶν Συρακουσῶν. Ἀξιοσημείωτον δ' ἐκ τῶν συζητήσεων αὐτῶν είναι, διότι ὁ Πλάτων εἶχεν ἥδη ύπ' ὅψιν τὸν κίνδυνον διέτρεχεν ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν κάτω Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ ἐκ μέρους τῶν Καρχηδονίων, καὶ ἄλλων ἔθνῶν, καὶ συνίστα τὴν ἐνίσχυσιν αὐτοῦ. Πρωτοβουλίᾳ καὶ ἀρωγῇ τῶν Συρακουσῶν ἥθελε νὰ ἐπανιδρυθοῦν αἱ παλαιαὶ Ἑλληνικαὶ πόλεις καὶ κατοικισθοῦν (τὰς πλείστας τῶν πόλεων αὐτῶν εἶχεν προσαρτῆσει καὶ ἀφομοιώσει πρὸς τὰς Συρακούσας ὁ Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος). Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἥλπιζεν διτι θὰ ἔξεδιώκοντο καὶ οἱ Καρχηδόνιοι, οἱ δποῖοι εἶχον ἥδη τὰ σύνορά των ἐν Σικελίᾳ πλησίον τῶν Συρακουσῶν. Χάριν τῶν Συρακουσῶν καὶ τῶν νέων αὐτῶν πόλεων καὶ ἀποικιῶν συνίστα Νόμους νέους, τὰ σχέδια δὲ τούτων ἔκαμαν αὐτὸν νὰ ἔγκυψῃ εἰς τεχνικὰ νομικὰ ζητήματα ἀφορῶντα εἰς τὸ ποινικὸν καὶ τὸ οἰκογενειακὸν δίκαιον, καθὼς καὶ ἄλλα, ἀτινα ἀργότερον κατέλαβον μέγα μέρος τῶν τελευταίων μεγάλων ἔργων του, «Νόμων» κλπ. Δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν διότι δίων ἥτο σύμφωνος καθ' ὅλα πρὸς τὰ σχέδια αὐτά. Οὗτος εἶχεν ύπηρετήσει ἐπὶ πολὺ τὴν πολιτικὴν Διονυσίου τοῦ πρώτου καὶ ἥτο μᾶλλον ύπερ τοῦ συγκεντρωτικοῦ συστήματος, ἐνῷ δὲ Πλάτων εἶχεν ύπ' ὅψιν ἀποκέντρωσιν καὶ συνεργασίαν κατάσύστημα είδους ὅμωσπονδίας. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα

ό Δίων ἔθεώρει τὴν ἀποκέντρωσιν αἵτιαν τοῦ νὰ ἔξασθενήσῃ τὸ κράτος τῶν Συρακουσῶν, εἰς τὴν τοιαύτην δ' ἔξασθένησιν ἀκριβῶς διέβλεπε τοὺς περισσότερους καὶ μεγαλυτέρους κινδύνους. Ἐν γένει ως πρακτικός καὶ ἐμπειρος πολιτικός ἔβλεπε χωρὶς ὅλο ὅτι πολλαὶ ἀπὸ τὰς ἀντιλήψεις τοῦ φιλοσόφου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔφαρμοζθοῦν. Τὰ ἡθικὰ ὄμως ἀξιώματα, εἰς τὰ διποία ἐπρεπε νὰ βασισθῆ τὸ νέον πολίτευμα, εὑρισκον αὐτοὺς ἀπολύτως συμφώνους. Διὰ τῶν τοιούτων συζητήσεων καὶ διὰ τῆς ἐν Ἀθηναῖς συχνῆς ἐπικοινωνίας οἱ δύο φίλοι, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Δίων, συνεδέθησαν ἀκόμη περισσότερον. Εἰς τὸν Πλατωνικὸν παλαιοὶ τώρα πόθοι δινενεοῦντο καὶ αἱ ἑλπίδες διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πόθου τῆς τελειοποίησεως τῆς Πολιτείας, ἐγίνοντο μεγαλύτεραι.

β') Τὸ τρίτον εἰς Σικελίαν.

Ἐν τῷ μεταξὺ εἰς τὸν Διονύσιον ἐν Σικελίᾳ ἀνεπτύχθη ὁ σπόρος, διν ἔθεσεν εἰς τὴν ψυχὴν του ὁ Πλάτων, ὅλλα κατ' ὅλλην μορφήν, παρὰ ἐκείνην τὴν διποίαν ἡλπίζετο διτι θὰ ἐλάμβανεν. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ Πλάτωνος, ἀντὶ νὰ ἀναπτύξῃ ἐν αὐτῷ τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ πρὸς τὸ τέλειον, ἀνέπτυξε τὴν φιλοδοξίαν του καὶ χάριν ἰκανοποιήσεως ταύτης ἐπόθει τὴν φιλοσοφίαν. Εἰς τὴν αὐλήν του ἥρχοντο καὶ προθύμως ἐγίνοντο δεκτοί καὶ ὄλλοι φιλόσοφοι, πλὴν τοῦ Πλάτωνος, καὶ φήτορες. Ὁ Αἰσχίνης, διστις ἡτο ἐπίσης μαθητής καὶ διπαδός τοῦ Σωκράτους εύρισκετο τώρα πλησίον του καὶ ἐτερπεν αὐτὸν διὰ τῶν εὔκόλων διαλόγων του. Ὁ Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος ἡτο εὐχάριστος διὰ τῆς ἡδονιστικῆς φιλοσοφίας του. Ἐπίσης ὁ σοφιστής Πολύξενος, διστις εἶχε πολεμήσει τὴν περὶ ιδεῶν θεωρίαν τοῦ Πλάτωνος, εύρισκετο εἰς τὴν αὐλήν τοῦ τυράννου. Λέγουν διτι καὶ ὁ Ζενοφῶν εἶχε διάθεσιν νὰ ἐλθῃ, ὅλλα δὲν προσεκλήθη, διότι δὲν ἤρεσαν εἰς τὸν Διονύσιον αἱ θεωρίαι του. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον περιβάλλον, μᾶλλον ηὕξανε τὸν πόθον τοῦ τυράννου νὰ ἐπανίδῃ τὸν Πλάτωνα πλησίον του, διότι παρ' ὅλην τὴν διδασκαλίαν τῶν φιλοσόφων τούτων καὶ τῶν φητόρων, (οἵτινας ἐπιτηδείως ἐφρόντιζον καὶ νὰ ὑποτιμῶσι τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὰς θεωρίας τοῦ Πλάτωνος), εἰς τὸν Διονύσιον εἶχε μείνη κάτι ἀπὸ τὴν Πλατωνικὴν φιλοσοφίαν, τὸ διποίον καὶ ως ἐν τύπωσις ὑπέκαιε τὸν ζῆλον καὶ τὴν φιλοδοξίαν του. Διὰ τοῦτο ἥθελε τώρα ἀκόμη περισσότερον νὰ διδαχθῇ ὅλοκληρον τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Πλάτωνος, τὴν διποίαν μόλις εἶχε δοκιμά-

σει. "Εστειλε λοιπόν και προσεκάλεσε τοῦτον εἰς Συρακούσας. 'Ο Πλάτων δικαίως εἶχε θέσει ώς ὅρον τὴν ἀνάκλησιν τοῦ Δίωνος ἐκ τῆς ἔξορίας, καὶ ἡρுηθη νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Διονυσίου, μόλιονότι καὶ ὁ Δίων αὐτὸς προέτρεπτεν αὐτὸν νὰ δεχθῇ καὶ ἐπανέλθῃ εἰς Συρακούσας.

Κατὰ τὸ 361 π.Χ. κατέπλευσεν εἰς τὸν Πειραιᾶ μία τριήρης Συρακουσία φέρουσα ἕνα ἀπεσταλμένον τοῦ τυράννου Πυθαγόρειου, φέροντα ἐπιστολὸς καὶ τοῦ Διονυσίου καὶ τοῦ Ἀρχύτου, δι’ ὧν παρεκαλεῖτο νὰ ἔλθῃ εἰς Συρακούσας. Χάριν τοῦ ἀναπτυκτικοῦ ταξειδίου του, εἶχον ληφθῆ ὅλα τὰ δυνατὰ μέτρα, καὶ ὁ Ἀρχύτας ἤγγυατο διὰ τὴν προσωπικήν του ἀσφάλειαν. Πρὸς τούτοις ὁ Διονύσιος ὑπέσχετο ὅτι θὰ ἀνεκάλει καὶ τὸν Δίωνα ἐκ τῆς ἔξορίας, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος. 'Ο Πλάτων τώρα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀρνηθῇ καὶ νὰ μὴ δεχθῇ τὴν πρόσκλησιν. Μὲ κάποιαν βαρυθυμίαν ἀνεχώρησεν, ὅπως ὁ Ὁδυσσεύς, δοτὶς ἀφοῦ ἐσώθη ἀπὸ τὴν Σκύλλαν, ὀθρήθη ἀπὸ τὰ κύματα ὅπισω πάλιν, διὰ νὰ γνωρίσῃ καὶ τὴν Χάρυβδιν. Τὴν παρομοίωσιν αὐτὴν κάμνει ὁ Ἰδίας ἀργότερον. Συνώδευον αὐτὸν τώρα ὁ ἀνεψιός του Σπεύσιππος, ὁ Ζενοκράτης, ὁ περίφημος Ἀστρονόμος Εὔδοξος ἐκ Κνίδου καὶ μαθητὴς τοῦ Πλάτωνος, Ἐλικῶν δὲ ἐκ Κυζίκου, καὶ ἄλλοι φίλοι τοῦ Δίωνος, οἱ ὅποιοι καλλίτερον παντὸς ἄλλου ἦσαν εἰς θέσιν νὰ ἐργασθοῦν πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ τελευταίου τούτου ἐν Συρακούσαις. Τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἀκαδημίας ἀνέθεσε τώρα ὁ Πλάτων εἰς Ἡρακλείδην τὸν ἐξ Ἡρακλείας τοῦ Πόντου, τὸν καὶ Ποντικὸν δνομαζόμενον.

"Η βασιλικὴ τριήρης ἔφθασε ταχέως εἰς Συρακούσας. Κατὰ τὴν ἔκλειψιν τοῦ ἡλίου τὴν γενομένην τὴν 12 Μαΐου τοῦ 361 π.Χ. καὶ τὴν ὅποιαν προεῖπεν εἰς τὸν Τύραννον ὁ Ἐλικών λαβὼν διὰ τοῦτο ώς δῶρον ἀργυρον ἀξίας ἐνὸς ταλάντου, εύρισκοντο ἥδη ὅλοι εἰς Συρακούσας καὶ ὁ Πλάτων εἶχεν ἐγκατασταθῆ εἰς τοὺς βασιλικοὺς κήπους. Εἶχε γίνει δεκτὸς ώς ἡγεμὼν καὶ μετὰ τὴν μεγάλην ὑποδοχὴν ἐπικολούθησαν δεῖπνα, συμπόσια καὶ εὐωχίαι, ὅπου ἐθαυμάσθησαν cι Ἀκαδημικοί. 'Ο Ζενοκράτης κατά τινα πανήγυριν τῶν «χ ο ω ν» ὅπου ἐβραβεύοντο οἱ ἀντέχοντες εἰς τὸν πότον, ἐλαβε στέφανον χρυσοῦν ώς νικητὴς, τὸν ὅποιον ἀνέθηκεν εἰς τὸν Ἐρμῆν. 'Ο Ἐλικών, ὅπως εἶδομεν, προεῖπε τὴν ἔκλειψιν τοῦ ἡλίου, κλπ. 'Αλλὰ καὶ παρὸν Κυρηναῖος Ἀρίστιππος ἀστεῖζόμενος, καθὼς λέγεται, προεφήτευσε σπουδαῖόν τι, τὸ ὅποιον δικαίως δὲν προσείλκυσε τὴν προσοχὴν, οὔτε ἐβραβεύθη. Εἶπε δηλαδὴ ὅτι ἡ μεταξὺ Πλά-

τωνος και Διονυσίου φιλία πολὺ όλιγον θά διήρκει. Και πράγματι αύτὸ και συνέβη.

Αἱ πρῶται προσπάθειαι τοῦ Πλάτωνος ἔτεινον εἰς τὸ νὰ ἀλλάξῃ τρόπον βίου ὁ Διονύσιος, ἐστὶς ἐπινε πολύ. Πρὸς τούτοις ἥρχισε νὰ διδάσκῃ αὐτὸν τὰς φιλοσοφικὰς του ἀρχὰς καὶ τὰ ἀξιώματα, ἡνοιξε δὲ πρὸ αὐτοῦ ἐπ' όλιγον, όλόκληρον τὸν δρίζοντα τῆς ἴδεολογίας του διὰ νὰ προκαλέσῃ τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ νὰ κερδίσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ Διονυσίου. Ὁμίλησε δηλαδὴ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ, ὡς βάσεως πάσης ὑπάρξεως καὶ συγχρόνως πάσης γνώσεως, περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ὅστις εἶναι ἡ ἔξομοιωσίς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸ ἀνώτατον ἀγαθόν, καὶ περὶ τοῦ ὅτι ἐπιτυγχάνεται ὁ σκοπὸς αὐτὸς διὰ τῆς γνώσεως καὶ ἐμβαθύνσεως καὶ διὰ τῆς ἀναλόγου καὶ συμφώνου πρὸς τὴν ἐπιστήμην καλλιεργείας καὶ ἐφαρμογῆς τῆς ἀρετῆς παρὰ τοῦ ἀνθρώπου. "Ολα αὐτὰ ἡκούοντο βεβαίως μετὰ πολλῆς εὐχαριστῆσεως. 'Ἄλλ' ὁ Πλάτων ἔζητει νὰ ἐφαρμόζωνται αἱ ἡθικαὶ αὐταὶ ἀρχαὶ καὶ εἰς τὸν βίον καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν. Πρὸς τοιαύτην δ' ἀπαίτησιν δὲν ἦτο εὔκολον νὰ ἀποφασίσῃ νὰ συμμορφωθῇ ὁ Διονύσιος. "Ἀλλωστε καὶ δὲν ἦθελε, διότι δὲν ἔβλεπε τὸ ἀπαραίτητον καὶ τὴν ἀναγκαιότητα διὰ νὰ ὑποβάλῃ τὸν ἑαυτόν του εἰς τοιαύτας δοκιμασίας καὶ θυσίας. Καὶ ὁ Ἀρίστιππος ὁ ἡδονιστὴς ἦτο φιλόσοφος, χωρὶς ὅμως νὰ προβάλῃ τοιαύτας ἀπαίτησες. 'Ο Πλάτων δυστυχῶς, βαυκαλίζομενος ἀπὸ τὴν ἰδέαν ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ κερδίσῃ τὸν τύραννον καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς περὶ πολιτείας ἀντιλήψεις καὶ θεωρίας του, ἐλησμόνει καὶ δὲν ἐλάμβανεν ὑπ' ὅψιν τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰ πάθη τοῦ ἀνθρώπου, ἐν προκειμένῳ δὲ τοῦ Διονυσίου, ὅστις δὲν ἦτο βεβαίως δυνατὸν νὰ μεταβληθῇ ἀπὸ τῆς μιᾶς στιγμῆς εἰς τὴν ἄλλην καὶ νὰ γίνη ἀγγελος, ὅπως λέγομεν. 'Ο ἐνθουσιασμὸς του καὶ ἡ χαρά, ἡτις ἐπλημμύριζε κατὰ βάθος τὴν καρδίαν του, διότι ἔβλεπε τέλος πάντων τὸν πόθον του νὰ πραγματοποιῆται, δὲν ἀφίνον αὐτὸν νὰ κόμη χρῆσιν τῆς πείρας τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ κόσμου, τὴν δποίαν είχεν ἀποκτήσει. Καὶ εἰς τοὺς «Νόμους» του (708d–712a), ὅπου παρεμβάλλει κάπως ἀπροσδοκήτως καὶ ἀποτόμως ἐν σχετικὸν χωρίον, ἔκδηλοῦνται τοιαῦτα συναισθήματα, μόνον μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ μεταρρύθμισις καὶ ἡ ἡθικοποίησις τῆς Πολιτείας ἐπιτυγχάνεται ἐάν εἰς ἓνα ἴδιοφυῖ καὶ δραστήριον ἀπόλυτον ἀρχοντα καὶ τύραννον ἐλθῇ βοηθὸς καὶ συναρωγός εἰς σφρός σύμβουλος, εἰς Νέστωρ, κατὰ θείαν βοήθειαν καὶ συναρωγήν. Δὲν εἶναι δύσκολον βεβαίως νὰ ἐννοήσῃ τις ὅτι ὁ Πλάτων ἐν-

μιζεν ὅτι ὁ Θεὸς εἶχε προσορίσει αὐτὸν καὶ τὸν Διονύσιον δι' ἐν τοιοῦτον ἔργου, διὰ τὴν ἐφαρμογὴν ἐνδός πολιτεύματες δυναμένου νὰ ἔξασφαλίσῃ τὴν εὔτυχίαν καὶ εύδαιμονίαν, καὶ τὴν ἔξομοίωσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸ ἀνώτατον ἄγαθόν. Ἀλλά ἐδίδεν ὁ Διονύσιος τοιαύτας ἐγγυήσεις; Εἶχε πραγματικῶς ἐνδιάθετον τὴν δι' ἐν τοιοῦτον ἔργον ἀπαιτουμένην ἀθικήν καὶ πνευματικήν δύναμιν, ώστε μόλις θὰ ἥκουε τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Πλάτωνος νὰ διανοιχθοῦν οἱ ἐσωτερικοὶ αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ καὶ νὰ ἀφήσῃ κατὰ μέρος καὶ ἀπαρνηθῆ πᾶν ὅ, τι ὡς Ἰδέας, ὀντιλήψεως καὶ συνηθείας εἰχον ἐπιβάλει εἰς αὐτὸν τὸν περιβάλλον καὶ ἡ ἐλλειπτής διαπαιδαγώγησ.;

Ἄσφαλῶς ὁ Διονύσιος δὲν εἶχε τοιαῦτα προσόντα καὶ τοιαύτες ἐσωτερικάς δυνάμεις, ὅπως εἶχεν ὁ Δίων. Διὰ τοῦτο ταχέως ἐπῆλθεν εἰς αὐτὸν ὁ κόρος, ὁ ζῆλος του, ζῆλος ματαιοδόξου, ἐμαράνθη, καὶ προτοῦ παρέλθη ἔτος, ὁ Πλάτων ἦτο εἰς αὐτὸν ὀχληρός καὶ ἀνεπιθύμητος κατὰ βάθος.

Οσῳ δὲ ἡ διάστασις αὗτη ἡ ψυχικὴ καὶ ἐσωτερικὴ ἐγίνετο μεγαλυτέρα, τόσῳ ηὔξανε καὶ ἡ ἔθχρα καὶ τὸ μῆσος τοῦ Διονυσίου πρὸς τὸν Δίωνα, τὸν ὄποιον ἐφθόνει καὶ ἐζήλευεν ἐκ συναισθήματος τῆς Ἰδίας κατωτερότητος καὶ τῆς ἀνικανότητος νὰ προσεταιρισθῇ τὸν Πλάτωνα. τὴν φιλοσοφίαν τοῦ ὄποιου πάντως ἐθαύμαζε καὶ ἔξετίμα.

Η φιλοσοφικὴ διδασκαλία λοιπόν, μετὰ τὴν ἀρνησιν τοῦ Διονυσίου νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς συμβουλὰς καὶ τὰς ὑποδείξεις τοῦ Πλάτωνος, εἶχε κατ' οὓσιαν διακοπή καὶ μόνον συνομιλίσαι κατ' εὐκαιρίαν ἐλάμβανον χώραν.

Ολα αὐτὰ ὅμως διέθετον ἐχθρικώτερον ἀκόμη τὸν Διονύσιον πρὸς τὸν Δίωνα, δι' οὓς λόγους εἶδομεν, καὶ διὰ τοῦτο αἴφνης κατέσχε τὴν περιουσίαν τούτου, χάριν δῆθεν τοῦ γένους τοῦ Δίωνος Ἰππαρίνου, οὐτινος ἦτο κηδεμών.

Ἐπώλει λοιπὸν τὰ κτήματα τοῦ Δίωνος καὶ διέθετε τὴν περιουσίαν του κατὰ βούλησιν.

Η πρᾶξις του αὐτὴ ἐματαίωσε βεβαίως πᾶσαν συνεργασίαν καὶ συνεννόησιν πρὸς τὸν Πλάτωνα, ὁ ὄποιος ἤθελε νὰ ἀναχωρήσῃ ἀμέσως.

Ἄλλα τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Πλάτωνος δὲν ἐθεώρει συμφέρουσαν ὁ Τύραννος, διότι ὑπώπτευε τὴν λῆψιν μέτρων πρὸς ἀντεκδίκησιν ἢ ἀποκατάστασιν τοῦ δικαίου ἐκ μέρους τοῦ Δίωνος, ἀμα ὁ Πλάτων θὰ ἐφθανεν εἰς Ἀθήνας.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ νὰ κρατήσῃ τὸν Πλάτωνα πλησίον του ἐθεώρει ἀσφαλέστερον, διότι ἐνόμιζεν ὅτι ὁ Δίων τίποτε δὲν θὰ ἐπεχείρει ἐναντίον του, ἐφ' ὃσον ἐγνώριζεν ὅτι ὁ φίλος του ὁ Πλάτων ἦτο εἰς τὰς Συράκουσας διὰ τοῦτο διὰ διαφόρων προτάσεων καὶ διαπραγματεύσεων ἐφρόντισε νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπόν του τοῦτον. Προετείνε δηλαδή

εἰς τὸν Πλάτωνα νὰ μείνῃ, καὶ τὸ προσεχὲς ἔτος (τὴν ἀνοιξιν) θὰ ἔστελλεν αὐτὸν εἰς Ἀθήνας καὶ θῶ παρέδιδεν εἰς αὐτὸν τὰ εἰσοδήματα ἐκ τοῦ ἡμίσεος μέρους τῆς περιουσίας τοῦ Δίωνος, διὰ νὰ τὰ παραδώσῃ εἰς τοῦτον. Ἐπρεπεν ὅμως δὲ Πλάτων νὰ ὑποσχεθῇ διὰ τὴν πείση τὸν Δίωνα νὰ μὴ λάβῃ μέτρα ἐναντίον του. Ὁ Πλάτων λοιπὸν ἔμεινεν ὡς ὄμηρος πλησίον τοῦ τυράννου. Καὶ ἔδεχθη νὰ μείνῃ, διότι ἥλπιζεν διὰ διέσωζε μέρος τούλαχιστον ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ φίλου του Δίωνος. Ἄλλ' οὔτε καὶ τὴν ὑπόσχεσίν του αὐτὴν ἐτήρησεν ὁ Διονύσιος. Ἐπώλησεν δὲ τὴν περιουσίαν τοῦ Δίωνος χωρὶς νὰ δῶσῃ εἰς τοῦτον τίποτε. Ὁ Πλάτων τώρα ἐθεώρησεν ἀσκοπον νὰ ἐπέμβῃ καὶ διαμαρτυρηθῇ. Ἡτο αἰχμάλωτος πλέον τοῦ Διονυσίου, ἐνῷ εἰς τὰ δύματα τῶν Συρακουσίων ἐφαίνετο φίλος τούτου, ἐπειδὴ κατώκει εἰς τοὺς βασιλικοὺς κήπους, πρᾶγμα τὸ δποῖον δὲν ἦτο εύχαριστον καὶ ἀκίνδυνον, διότι οἱ ἐκ Καμπανίας μισθοφόροι, ὅταν ὁ Διονύσιος ἤθελε νὰ μειώσῃ τὸν μισθὸν τῶν γεροντοτέρων ἔξ αὐτῶν, ἐνόμιζον διὰ τὸν Πλάτωνα εἶχε κάμη τοιαύτην εἰσήγησιν καὶ ἡσαν κακῶς διατεθειμένοι, ἢπειλουν δὲ καὶ νὰ φουεύσωσιν αὐτόν. Μετ' ὀλίγον αἱ σχέσεις τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Διονυσίου ἔλαβον μᾶλλον ἔχθρικήν τροπήν, διότι δὲ οἱ Πλάτων εἶχεν ἀναλάβει τὴν ὑπεράσπισιν ἀνωτέρων τινῶν ἀξιωματικῶν ἀδίκως κατηγορηθέντων καὶ θεωρηθέντων ὑπόπτων. Ὁ Πλάτων τώρα μετετένη ἀπὸ τοὺς κήπους τῶν ἀνακτόρων εἰς τοὺς στρατῶνας τῶν μισθοφόρων, διότι ἦτο πλέον εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἔχθρῶν του, τῶν μισθοφόρων καὶ διέτρεχε κίνδυνον καὶ ἡ ζωὴ του. Ἀπὸ τῆς τοιαύτης καταστάσεως ἐξῆτησε τὴν βοήθειαν τοῦ Ἀρχύτου ἐκ Τάραντος καὶ μὲ τὴν συνδρομήν τούτου κατώρθωσε νὰ φύγῃ ἐκ Συρακουσῶν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους τοῦ 360 π.Χρ. Ἐφθασεν ὑγιὴς καὶ σῶος εἰς Ὀλυμπίαν, ὅπου συντηντήθη πρὸς τὸν Δίωνα καὶ ἐγένετο ἀντικείμενον θαυμασμοῦ ὅλων δοσοὶ εἶχον συγκεντρωθῆ ἐκεὶ διὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, οἵτινες εἶχον ἀκούσει περὶ τοῦ φιλοσόφου πολλά, τώρα δὲ προσέτρεχον καὶ διὰ νὰ ἴδωσι καὶ γνωρίσουν αὐτόν.

Ο Δίων ἐπληροφορήθη ἀπὸ τὸν Πλάτωνα καὶ ἀπὸ τοὺς συνδεύσαντας αὐτόν, Σπεύσιππον κλπ. τὰ διατρέξαντα ἐν Συρακούσαις, ἔμαθε δὲ ἐπὶ πλέον ἀπὸ τὸν Σπεύσιππον διὰ διονύσιος δὲν ἔχαιρε πλέον τῆς ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως τῶν Συρακουσίων. Ἡ πληροφορία αὐτὴ, ὅπως καὶ ἡ ἀπόγνωσις εἰς ἥν εἶχε φέρει αὐτὸν δὲ Τύραννος, διαζεύξας βίᾳ μάλιστα καὶ τὴν σύζυγόν του, τὴν δποίαν ἔδωκεν εἰς ἄλλον, ἔφερον αὐτὸν εἰς

Πλάτων-Γ. Παναγιωτίδου

τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ τυράννου εἰς Συρακούσας. Εἰς τὸ σχέδιόν του αὐτὸν ὁ Πλάτων δὲν προέτρεψεν ἢ ἐβοήθησεν αὐτὸν, σλλὰ καὶ δὲν τὸν ἀπέτρεψεν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν κατὰ τοῦ Διονυσίου ἐκστρατείαν. Ἐτήρησε στάσιν αὐδετέραν, ἐνῶ διαφοροτρόπως ὑπεδείκνυεν εἰς τὸν Δίωνα ὅτι μετὰ μεγάλης εύχαιριστήσεως θὰ ἔβλεπε νὰ συνεννοηθῇ καὶ συμφίλιωθῇ πρὸς τὸν Διονύσιον, τοῦ δποίου τὴν φιλοξενίαν δὲν ἐλησμόνει. Ἐν ὡ δμως ὁ Πλάτων προσωπικῶς ἐτήρει τοιαύτην στάσιν, ἡ Ἀκαδημία καὶ οἱ Ἀκαδημικοὶ ἐν γένει ήσαν ὑπὲρ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Δίωνος καὶ ἐβοήθησαν μάλιστα σπουδαίως τοῦτον κατὰ τὰς προετοιμασίας. Οὗτω κατὰ τὸ 357 π.Χ. μὲ δκτακοσίους περίπου ὄπαδούς, εἰς οὓς συγκατελέγοντο καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν Ἀκαδημικῶν, ἔξεκίνησεν ὁ Δίων ἐκ Ζακύνθου μὲ ὀκτὼ πλοῖα, συνοδευόμενος καὶ ἀπὸ τὸν Κάλλιππον, περὶ οὐ ἔγίνετο λόγος ἀνωτέρω. Τῆς ἐκστρατείας μετεῖχε καὶ ὁ Ἡρακλείδης, ἀξιωματικός, τὸν δποίον κατεδίωξεν ὁ Διονύσιος καὶ ὅστις μόλις εἶχε σωθῆ φυγάν εἰς τὰ παρὰ τῶν Καρχηδονίων κατεχόμενα μέρη τῆς Σικελίας. Ὁταν ἔφθασεν ὁ στολίσκος αὐτὸς εἰς Σικελίαν, ὁ Διονύσιος ἦτο ἀπών εἰς τὴν κάτω Ἰταλίαν. Διέφυγε λοιπὸν τὴν προσοχὴν τοῦ περιπολοῦντος καὶ ἐποπτεύοντος στόλου τοῦ τυράννου ὁ Δίων καὶ ἀπεβιβάσθη μετά τῶν ἀνδρῶν του εἰς ἀπόκεντρόν τι σημείον παρὰ τὰ σύνορα τῶν Καρχηδονίων. Ἐκεῖθεν ἥρχισε τὴν πορείαν πρὸς τὰς Συρακούσας. Καθ' ὅδὸν προσῆρχοντο πρὸς αὐτὸν πολλοὶ ἔθελονταί, οὔτω δὲ μὲ ἀρκετὸν στράτευμα ἔφθασεν εἰς Συρακούσας, οἵ δποῖαι ἀνευ ἀντιστάσεως σχεδὸν ἐδέχθησαν αὐτὸν ὡς σωτῆρας καὶ κατέλυσαν τὴν τυραννίαν. Ὁ στρατὸς καὶ οἱ ὄπαδοι τοῦ τυράννου περιωρίσθησαν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ὃπου μετὰ τὴν ἐσπευσμένην ἄφιξιν καὶ τοῦ Διονυσίου ἐπολιορκοῦντο. Αἱ προτάσεις περὶ εἰρήνης ἐκ μέρους τοῦ τυράννου ἀπερρίφθησαν καὶ τέλος μετὰ μακράν πολιορκίαν ὁ μὲν Διονύσιος κατώρθωσε νὰ φύγῃ εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα, ἡ δ' Ἀκρόπολις ἐπεσεν εἰς χεῖρας τῶν πολιορκητῶν. Τώρα ὁ Δίων εἶχεν εἰς χεῖράς του τὴν δύναμιν, εἶχεν δμως ἀντίθετον γνώμην περὶ τοῦ πολιτεύματος πρὸς τοὺς Συρακουσίους. Οὗτοι ἤλπιζον ὅτι ὁ Δίων θὰ κατέλυε τὴν τυραννίαν καὶ θὰ εἰσῆγε τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, ὁ Δίων δμως ἥθελε τὴν τυραννίαν, ἵνα εύκολωτέρον διὰ ταύτης διαμορφώσῃ τὸ πολίτευμα κατόπιν. Ἐπὶ πλέον ὁ Δίων εἶχε νὰ ἀγωνισθῇ καὶ κατὰ τοῦ βοηθοῦ του Ἡρακλείδου, ὅστις ἥθελε νὰ εἴναι συνάρχων καὶ ἔδρα μάλιστα ἀνεξαρτήτως διοίκησιν. Ἡ κατάστασις αὐτὴ

Ξένωκε κατάλληλον ἔδαφος διράσσεως εἰς τὴν δημαγωγίαν, ἡ ὅποια ἦγε καὶ ἐφερε τὸν λαόν. Ἐξ ἄλλου δὲ Ἡρακλεῖδης διὰ τῶν βυσσοδομιῶν τούς ἐφερε τόσας δυσκολίας εἰς τὴν ἔξομάλυνσιν τῆς καταστάσεως, ώστε τὴν αγκάσθη δὲ Δίων νὰ διατάξῃ τὴν δολοφονίαν του. Ἀλλὰ δὲν παρῆλθε πολὺ χρονικὸν διάστημα καὶ δὲ Δίων αὐτὸς ἐδολοφονήθη ἀπὸ τὸν φίλον καὶ ἐμπιστόν του Κάλλιππον, δὲ ὅποιος ἀνεκήρυξεν ἐαυτὸν τύραννον τῶν Συρακουσῶν. Ἀλλὰ καὶ τούτου ἡ τυραννία δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Ὁ συγγενεῖς τοῦ Δίωνος ἔξεδίωξαν αὐτὸν καὶ ἀνηγόρευσαν ἀρχούτα τὸν υἱὸν τοῦ τελευταίου Ἰππαρίνον, τὸν δόπιον πάλιν ἐκθρονίζει ἡ ἀντίπαλος μερὶς καὶ δι' ὀλίγον χρόνον μάλιστα ἐπανῆλθε καὶ δὲ Διονύσιος. Τὰ πολιτικὰ πράγματα τῶν Συρακουσῶν, ἔβαινον, δπῶς εἶναι φυσικόν κατὰ τοιαύτας ἀνωμαλίας καὶ ἐσωτερικάς διαμάχας, πρὸς τὴν καταστροφήν, οὐτω δὲ σταν ἡ κατάστασις ἔφθασεν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω ἐζητήθησαν ἀπὸ τὴν μητρόπολιν Κόρινθον δργανωταὶ καὶ πολιτικοὶ διὰ νὰ ἐπιβάλλουν τάξιν καὶ σώσουν δὲ, τι ἥτο δυνατὸν νὰ σωθῇ.

γ') *Αἱ δυσμαὶ τοῦ βίου. Θάνατος καὶ Ἀθανασία.*

Μετὰ τὴν ἑκ τῆς Σικελίας ἐπάνοδόν του δὲ Πλάτων, κατὰ τὸ φινόπτωρον τοῦ 360 π.Χρ. ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἀναιμιχθῇ πλέον εἰς τὴν ἐνεργὸν λεγομένην πολιτικήν. Ἀφωσιώθη εἰς ἐπιστημονικάς ἔρευνας, ἀλλὰ καὶ μετ' ἐνδιαφέροντος παρηκολούθει τὰ ἐν Συρακούσαις συμβαίνοντα, αἰσθανόμενος ἰκανοποίησιν καὶ εὔχαριστησιν διὰ τὰς ἐπιτυχίας τοῦ φίλου του Δίωνος. Πολλάκις τῷ ἐφαίνετο δὲ τὸ σκοπὸς ἀναμφισβητήτως ἐπετεύχθη, ἀλλὰ τὰ γεγονότα ἐλάμβανον πάντοτε διάφορον τροπήν, μέχρις ὅτου, κατὰ τὸ 353 π.Χρ. ἔλαβε τὴν λυτηρὰν εἶδησιν τῆς δολοφονίας τοῦ Δίωνος, παρ' Ἀθηναίου, δυστυχῶς ἔχοντος σχέσιν πρὸς τὴν Ἀκαδημίον. Περιττὸν νὰ σεμειωθῇ πόσον ἐλύπησε τὸν Πλάτωνα δὲ θάνατος τοῦ φίλου του. Τὸν πόνον του ἐκφράζει τὸ ἐπόμενον ἐπίγραμμα, τὸ δόπιον ἐγράφη ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ πένθους καὶ ἀποτελεῖ τελευταίον δείγμα τῆς ποιητικῆς τοῦ φιλοσόφου ἴδιοφυίας.

Δάκρυσ μὲν Ἐκάβῃ τε καὶ Ἰλιάδεσσι γυναιξὶ¹
Μοῖραι ἐπέκλωσαν δῆποτε γεινομέναις.

Σοὶ δέ, Δίων, ρέξοντι καλῶν ἐπινίκιον ἔργων,

Δαιμονες εύρείας ἐλπίδας ἔξέχεαν,

Κεῖσαι δὲν εύρυχώρῳ ἐν Πατρίδι, τίμιος ἀστοῖς,

‘Ω ἐμὸν ἐκμήνας ἔυμὸν θέωτι Δίων.—(Διογ. Λαέρτ. III, 30). Εἰς ἐπίδρασιν κάκοῦ δαιμόνος λοιπὸν φθονήσαντος τὸν εὐγενέστατον ἀνθρώπουν καὶ τὸ ἔργον του, ἀπέδιδεν δὲ Πλάτων τὴν ἀποτυχίαν καὶ τὴν καταστροφήν. Εἰς τὰς προθέσεις καὶ εἰς τὰς ἡθικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις τοῦ Δίωνος εἶχε πεποίθησιν πάντατε. ‘Ἐπίστευεν εἰς τὸ δίκαιον τῶν ἀρχῶν του καὶ εἰς τὸ δόρθιν τούτων καὶ δὲν ἤθελε νὰ ἀποβόλῃ τὴν ἐλπίδα, ἀκόμη καὶ τώρα, βελτιώσεως τῆς καταστάσεως ἐν Συρακούσαις διὰ συμφιλιώσεως τῶν ἀντιπάλων μερίδων.’ Άλλως τε τὸ τοιοῦτον ἀπῆτουν τώρα καὶ ἡ μνήμη τοῦ Δίωνος καὶ ἡ ἀποκατάστασις τοῦ γοήτρου τῆς Ἀκαδημίας, διότι, πλὴν τῶν ἄλλων, καὶ διαδόσεις καὶ φῆμαι εἶχον ἀρχίσει νὰ κυκλοφοροῦν καθιστῶσαι ὑπαίτιον ὅλης αὐτῆς τῆς καταστάσεως τὸν Πλάτωνα καὶ ἀμαρτοῦσαι τὴν προσωπικήν του τιμὴν καὶ τὸ γόητρον ὡς φιλοσόφου. Διὰ τοῦτο κατὰ τὸ ἀμέσως ἐπόμενον ἔτος ἔγραψε δύο ἐπιστολάς, αἱ ὁποῖαι εἰς τὴν Συλλογὴν τῶν συγγραμμάτων του εἶναι γνωσταί, ὡς ἔβδόμη καὶ ὡς δύδση. ‘Η ἔβδόμη ἐπιστολὴ εἶναι ἀνεκτίμητος διὰ τὰς βιογραφικὰς πληροφορίας καὶ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἰδεολογίας τοῦ φιλοσόφου, ὑπερβαίνουσα κατὰ τοῦτο πολλοὺς ἐκ τῶν Διαλόγων τῆς νεανικῆς περιόδου τοῦ Πλάτωνος. Εἶχε νὰ ὑπερασπίσῃ ἐαυτὸν κατὰ πολλῶν καὶ διαφόρων διαδόσεων καὶ διαβολῶν, αἱ ὁποῖαι διεδίδοντο ἐν Συρακούσαις, μάλιστα ὅταν ὁ Δίων ἔξεστράτευε κατ’ αὐτῶν. Καὶ εἰς μὲν τὰς κατὰ τοῦ προσώπου του συκοφαντίας καὶ διαβολάς, δὲν ἔδιδε καὶ μεγάλην σημασίαν. Προκειμένου δημοσίως περὶ τιν φιλοσοφικῶν του θεωριῶν καὶ περὶ τῶν ἡθικῶν του ἀρχῶν, κατ’ οὐδένα λόγον ἤθελε νὰ ἀνεχθῇ τοιαύτας κατηγορίας. ‘Ο Διονύσιος ἔγραφεν, τῇ καὶ μέσῳ ἄλλων, ἐπέκρινε τὰς περὶ πολιτείας θεωρίας του. ‘Ἐπίσης κατηγόρει αὐτὸν ἐτι εἶχεν ἔλθη εἰς Συρακούσας διὰ νὰ ἐργασθῇ ὑπὲρ τοῦ Δίωνος παραπλανῶν αὐτὸν (τὸν Διονύσιον) καὶ παραπτείθων. Εἰς ὅλα αὐτὰ δὲ Πλάτων οὐδεμίαν ἔδωκεν ἀπάντησιν μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Δίωνος. Τώρα δημοσίη ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ὑπερασπίσῃ τὰς θεωρίας καὶ τὰς πεποιθήσεις του καὶ νὰ παραστήσῃ τὰς εὐγενεῖς προθέσεις τοῦ Δίωνος, ἀποκαθιστῶν οὕτω τὴν ὑπόληψίν του. Εἰς τὴν ἔβδόμην ἐπιστολὴν συμβουλεύει τοὺς διαπαδούς καὶ φίλους τοῦ Δίωνος νὰ συμφιλιωθῶσι καὶ συμβιβασθῶσι πρὸς τοὺς ἀντιπάλους των, δι’ ἀναγορεύσεως τῶν διεκδικούντων τὴν ἀρχὴν Ἰππαρίνων (δεὶς ἐκ τούτων ἦτο υἱὸς τοῦ Διονύσιου τοῦ πρώτου καὶ δὲ έτερος νίος τοῦ Δίωνος) εἰς βασιλεῖς καὶ διὰ διαρρυθμίσεως τῶν τοῦ πολιτεύματος παρ’ οὐδετέρων προ-

σωπικοτήτων, αἱ ὄποιαι νὰ κληριζοῦν πρὸς τοῦτο ἐκ τῆς Μητροπόλεως. Πράγματι δὲ τοῦτο καὶ ἔγένετο, καὶ ἐκλήθη ὁ Τιμολέων ἐκ Κορίνθου, ἀργότερον δὲ καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις ἐφῆρμοσαν τὴν μεθοδὸν αὐτὴν συνεννοήσεως καὶ συμβιβασμοῦ. Μετὰ παρέλευσιν ὅμως χρονικοῦ τινος διαστήματος ἀπέθανονοι Ἰππαρίνοι, ἐνῷ ὁ Διονύσιος ὁ νεώτερος εἶχεν ἐγκατασταθῆναι ἐν Κορίνθῳ, ὅπου κατ’ ἄλλους μὲν ἐδίδασκε γράμματα ὡς ἀπλούς γραμματοδιδάσκαλος, κατ’ ἄλλους δὲ ἐδίδασκε τὰς φιλοσοφικάς του θεωρίας.

Τὸ ἔτερον σχέδιον τοῦ Πλάτωνος περὶ συνοικίσεως τῆς Σικελίας καὶ ἐνισχύσεως τοῦ Ἐλληνικοῦ στοιχείου ἐματαιώθη. Εἰς τὸν ἀποικισμὸν ἐδόθη μετ’ ὀλίγον παρὰ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου κατεύθυνσις πρὸς ἀνατολάς, οὕτω δὲ ἡ Δύσις ἀφέθη εἰς τὴν τύχην τῆς καὶ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀλλων ξένων ἔθνῶν.

Ἡ διὰ τῶν ἐπιστολῶν ὑπεραπολογία καὶ δικαιολόγησις τῆς πολιτικῆς του, ὅπως καὶ ἡ διὰ τούτων ἐκδήλωσις τῆς πίστεως καὶ τῶν ἀρχῶν του, ἀποτελεῖ τὴν τελευταίαν φάσιν τῆς πολιτικῆς τοῦ Πλάτωνος δράσεως. Καὶ τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ ἡ ἡλικία πλέον, ἐπέβαλλον εἰς αὐτὸν νὰ ἀποσυρθῇ τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς καὶ νὰ ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ εἰς τὸ συγγράφειν. Τώρα γράφει μεταξύ ἀλλων καὶ τοὺς «Νόμους», τὰ «προοίμια» τῶν ὅποιων παρουσιάζονται καὶ ὡς ἐν εἴδος ἀπομνημονευμάτων ἐκ τῆς ἐν Συρακούσαις ἔργασίας. Δὲν ἐπρόφθασε νὰ δημοσιεύσῃ αὐτούς. Τοῦτο ἐπράξει μετὰ τὸν θάνατόν του ὁ Φίλιππος ὁ Ὄπούντιος. Ἐκ παραλλήλου ἐδίδασκεν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ ἡ ὄποια εἶχε φθάση εἰς μεγάλην ἀκμήν. Ἐδίδαξε μάλιστα δημοσίᾳ καὶ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἐφαρμόσας τὰς περὶ ἀριθμῶν θεωρίας τῶν Πυθαγορείων. Λέγεται δὲ ἐνεκα ἀναμίχεως πολλῶν μαθηματικῶν θεωριῶν, οἱ πολλοὶ ἀνθρωποι δὲν ἔμειναν εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς διδασκαλίας αὐτῆς, ἀλλ’ οἱ φιλοσοφοῦντες καὶ ὅσοι ἦσαν εἰς θέσιν νὰ παρακολουθήσουν αὐτὸν ὥφελήθησαν πολὺ ἐκ ταύτης. Ἡ τελευταία αὐτῇ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ διδασκαλία ἔσχε μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὴν Σχολήν του, διότι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, οἵτινες δὲν εἶχον ἀρχίσει ἀκόμη νὰ ἀκολουθοῦν ίδιας κατευθύνσεις, δι’ αὐτῆς, καὶ πρὸ πάντων διὰ τῆς προσαρμογῆς τῆς ἀριθμολογίας τῶν Πυθαγορείων, διηρέθησαν εἰς συμφωνοῦντας καὶ μή. Ὁ Σπεύσιππος καὶ ὁ Ζενοκράτης, οἵτινες εἶχον ἀκολουθήσει τὸν Πλάτωνα εἰς Συρακούσας καὶ εἶχον ἔλθει εἰς ἀμεσωτέραν σχέσιν καὶ ἐπίκορνωνίαν πρὸς τοὺς Πυθαγορίους, συνεφώνουν, ἐνῷ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ἄλλοι ἦσαν ἀντίθετοι. Μετὰ τούτων τώρα ἡρχίσει νὰ απα-

σχολή τὸν Πλάτωνα καὶ τὸ γέγονον τῆς διαδοχῆς του ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ. Ὁ Σπεύσιππος, τὸν ὃποιον εἶχεν ὑπ' ὄψιν, δὲν ἔθεωρείτο δῖς: πάρα τῶν περισσοτέρων διὰ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν Πλάτωνα. Ἡ διαιρεσίς αὐτὴ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ δὲν εἶχε βεβαίως χαρακτῆρα διαστάσεως μεγάλης δυναμένης νὰ προκαλῇ ἔριδας, ἀλλὰ δὲν ἦτο καὶ εύχαριστος εἰς τὸν Πλάτωνα. Εἰς δὲν αὐτὴν τὴν κατάστασιν προσετίθεντο καὶ τὰ τῆς ἔξελίξεως τῆς πολιτικῆς καταστάσεως δυσάρεστα συναισθήματα. Αἱ Ἀθῆναι παρήκμαζον, καὶ ὁ λοιπός Ἐλληνισμὸς διήρχετο κρίσιν πολιτικῆν. Ἔδυεν εἰς παλαιὸς κόσμος, ἐνῷ δὲ Πλάτων δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐλπίζῃ νὰ ἴδῃ τὴν Ἀνατολήν, ἢτις θὰ ἤρχετο μετὰ τὴν δύσιν. αὐτὴν.

Πέντε ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δίωνος, κατὰ τὸ 347) 46 π.Χρ. ἀπέθανε καὶ ὁ Πλάτων εἰς ἡλικίαν 81 ἔτῶν, ἐπὶ ἀρχοντος Θεοφίλου ἐν Ἀθήναις. Ὁ Σενέκας (epist. 58, 31) λέγει ὅτι ἀπέθανε τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων του, τοῦτο ὅμως εἰναιμῆθος, ὅπως μῆθος εἴναι καὶ τὸ ἀναφερόμενον ὑπὸ Φίλωνος τινος (Διογ. Λαέρτ. III 40) ὅτι τάχα ὁ Πλάτων ἀπέθανεν ἐκ φθειριάσεως. Ὁ Κικέρων (Cato 5) λέγει ὅτι ὁ Πλάτων ἀπέθανε γράφων, ἀλλὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἔρμηνεύηται ὅτι ὁ Πλάτων ἔξεπνευσε μὲ τὴν γραφίδα ἀνὰ χεῖρας, ἀλλ' ὅτι συνέγραφε μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του (scrībus est mortuus), πρᾶγμα τὸ ὅποιον εἶναι ἀληθές. Περὶ τῆς τελευταίας ἡμέρας τοῦ φιλοσόφου ὑπάρχει πληροφορία τις, ἀλλὰ τόσον ἐλλιπής, ὥστε νὰ μὴ ἰκανοποιεῖ πλήρως τὴν σχετικήν ἔρευναν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ Πλάτων εἶχεν ἀδιαθετῆσει, τὸ δὲ σῶμά του, τὸ ὅποιον καθ' ὅλον του τὸν βίον διὰ τῆς γυμναστικῆς καὶ τῶν ἀσκήσεων εἶχε σκληραγωγηθῆ, ἐνῷ κατεπονεῖτο συγχρόνως διὰ τῆς πνευματικῆς ἐργασίας, τώρα δὲν ἀντεῖχε πλέον καὶ δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν ἐν αὐτῷ μεγάλην ψυχήν. Τὴν τελευταίαν λοιπὸν ἡμέραν τῆς ζωῆς του κατέλαβε τὸν Πλάτωνα πυρετός, ἐδέχθη ὅμως μᾶλα ταῦτα εἰς ἐπίσκεψιν ξένον τινα Χαλδαίον καὶ διέταξε μίαν γυναικα ἐκ Θράκης νὰ παίξῃ Μουσικήν. Ἐστενοχωρεῖτο ὡς λέγεται, διότι ἡ Μουσικὴ δὲν ἰκανοποιεῖ αὐτὸν καὶ ηὐχαριστήθη ἀπὸ τὴν φιλοφρόνησιν τοῦ ξένου, εἰπόντος ὅτι οἱ βάρβαροι δὲν εἴναι κατάλληλοι: διὰ τοιαῦτα πράγματα. Τὴν νύκτα ἔξεπνευσεν.

Ο ἐνταφιασμός του ἐγένετο ἀνευ ἐπιδείξεων. Αἱ Ἀθῆναι δὲν ἀπησχολήθησαν διὰ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ. Καὶ περὶ τοῦ πάφου δὲν γνωρίζομεν, παρ' ὅτι ἦτο ἐκεὶ που πλησίον τῆς Ἀκα-

δημίας.¹ Ἐπιγράμματα δὲν ἔχραφησαν φαίνεται τότε ἀμέσως. "Ολα δ'" αύτα ὅπως Ἑλαβον χώραν, ἀνταπεκρίνοντο πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τοῦ φιλοσόφου, ὅστις τὸν χωρισμὸν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σωματος ἔθεωρε ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τούτου. Ἐνταφιασμόν, ὅποιου θέλει διὰ τοὺς ἀρχοντας τῆς Πολιτείας («Νόμοι» 947), δέν κιθελεν ἀσφαλῶς διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἀφοῦ ἐτελεύτησεν εἰς τὴν ἡρεμίαν τῆς Ἀκαδημίας.

Διὰ διαθήκης, ἥτις διεσώθη εἰς τὸ γνωστὸν σύγγραμμα Διογένους τοῦ Λαερτίου (Βίοι φιλοσόφων κλπ. III 41), δ Πλάτων ἔκανόν τε κατὰ τὴν κληρονομίαν καταστήσας κληρονόμον τὸν νέον Ἀδείμαντον, ἀνεψιόν του, καὶ υἱὸν τοῦ προαποθανόντος ἀδελφοῦ του Ἀδειμάντου. Ὡς ἔξαγεται ἐκ τῆς διαθήκης αὐτῆς, ἡ περιουσία τοῦ Πλάτωνος δὲν ἦτο τώρα μεγάλη. Ἀφῆκε δύο ἀγρούς, τέσσαρας δούλους καὶ μίαν δούλην τὴν Ἀρτεμιν (ἐκ τοῦ ὄντος «Ἀρτεμισία» δχι ἐκ τοῦ «Ἀρτεμις»), εἰς τὴν ὁποίαν ἔχάριζε τώρα τὴν ἐλευθερίαν της, δύο ἀργυρᾶ ποτήρια, ἐν χρυσοῦν δακτυλίδιον, ἐνώπια κλπ. Μεταξὺ τῶν πραγμάτων του ἀναφέρεται καὶ ἐν ἀντικείμενον, εἶδος ὠρολογίου, τὸ ὅποιον εἶχε διατάξει νὰ κατασκευάσουν ("Αθήναιος 174c Πρβλ. καὶ Diels Berliner Sitz. Ber. 1915,824) διὰ νὰ ἔχει πυντά (ξυπνητήρι), ἐπειδὴ δὲν ἤγάπται νὰ κοιμᾶται ἐπὶ πολὺ (Νόμ. 808 β). Χρέη δὲν ἀφῆκεν. Μάλιστα ἀπὸ λιθοξόου τινα εἶχε λαμβάνειν χρηματικὸν ποσόν, τὸ ὅποιον εἶχε δανείσει ως κεφάλαιον.

Αύτὸν εἶναι τὸ τέλος τῆς ἐπιγείου ζωῆς τοῦ Πλάτωνος, Ἐάν πρόκηται νὰ χαρακτηριοθῇ ἡ ζωὴ αὐτὴ μὲ μίαν λέξιν, είναι δυνατὸν νὰ εἴπωμεν ὅτι ὑπῆρξε διαρκῆς πόθος καὶ τάσις πρὸς τὸ τέλειον, διαρκῆς ἐνέργειας καὶ ἐργασία πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ πόθου, ἀλλὰ καὶ ἀποτυχία εἰς τὴν πραγματοποίησιν αὐτῆν. Ἡ ἐπίγειος ζωὴ δὲν ἐπραγματοποίησε τὰ ιδανικά του. Ὡς νέος, ἐνεπνεύσθη τὰ ἀνώτερα ίδεωδη καὶ ιδανικὰ καὶ ἐνεκα τούτων, ὅπως καὶ ἐνεκα τῆς ἀντιθέτου κατευθύνσεως, ἢν ἡκολούθουν τὰ πολιτικὰ πράγματα, ἡναγκάσθη νὰ ἀπόσχῃ τῆς δράσεως καὶ ἐνεργείας ἐν τῇ πολιτείᾳ. Ὡς ἀνήρ, εἶχε τὸ θάρρος νὰ διακηρύξῃ πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ στηριχθῇ ὁ κοινωνικὸς καὶ πολιτικὸς βίος ἐπὶ βάσεων ἔξασφαλιζουσῶν τὴν πραγματικὴν εύτυχίαν καὶ εύημερίαν, ἢ φωνὴ αὐτοῦ ὅμως ἦτο φωνὴ βιωντος ἐν ἔρήμῳ. "Οταν ἐγήρασεν, ἐνόμισεν ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ

1. Ο Παυσανίας γράφει ὅτι εἶδε τὸν τάφον τοῦ Πλάτωνος, ἀλλὰ δὲν περιγράφει αὐτόν.

τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πόθου αὐτοῦ εἰς ἄλλο ἑλληνικὸν ἔδαφος, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ αἱ ἑλπίδες αὐτοῦ διεψεύσθησαν καὶ ἐποτίσθη ὅχι ὅλης πικρίας. Ἀν δικαὶος ὁ πρακτικὸς βίος δὲν ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν προσήκουσαν θέσιν, ἡ ἐπιστήμη ἀνεβίβασεν αὐτὸν εἰς τὸν βασιλικὸν τῆς θρόνου. Ο σπόρος, τὸν ὄποιον είχε σπείρει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν του, ἐφύτρωσεν, ἀνεπιύθη, ἐπολλαπλασιάσθη καὶ ἔφερε πολυτίμους καρπούς. Ο Πλάτων διὰ τοῦτο ἔγινεν ὅ, τι ἦτο δυνατόν, καὶ ἐπρεπε νὰ γίνη. Τὸ δνειρὸν τῆς Ἱδεώδους Πολιτείας ἔφερεν αὐτὸν εἰς τὸν οὐρανὸν τῶν Ἱδεῶν, ὃπου ἔξησφαλίσθη ἡ θέσις του εἰς τὴν θεανασίαν καὶ τὴν αἰωνιότητα. Καὶ ἀφοῦ τὸν ἐπίγειον κόσμον οὐδέποτε ἔθεωρει μόνιμον τοῦ ἀνθρώπου διαμονήν, πρᾶγμα τὸ ὄποιον συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ μὴ σχηματίσῃ Ἱδίαν οἰκογένειαν. ἐπέτυχεν ἐπίζηλον θέσιν εἰς τὴν αἰωνίαν πνευματικὴν ζωὴν διὰ τοῦ μεγάλου ἔργου, τὸ ὄποιον ἀφῆκεν.

7. Ψυχογραφία καὶ Χαρακτὴρ τοῦ Πλάτωνος.

α') *Καθορισμὸς τοῦ Θέματος.—Αἱ πληροφορίαι τῶν ἀρχαίων.*

«Εἰς τὸν ἀνθρωπὸν», λέγει ὁ W. von Humboldt¹ «ὅπως καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην ὑπάρχιν, ὑπάρχει πάντοτε κάτι τι, τὸ ὄποιον ἀφορᾷ αὐτὸν καὶ τὰς ἐκάστοτε καταστάσεις καὶ διαμορφώσεις του, καὶ τὸ ὄποιον συναποθνήσκει μετ' αὐτοῦ χωρὶς νὰ γίνη γνωστὸν εἰς τοὺς ἄλλους. 'Αλλ' ὑπάρχει εἰς αὐτὸν καὶ ἄλλη τις ἰδιότης, διὰ τῆς ὄποιας συνδέεται πρὸς ἴδεολογίαν τινα ἐκδηλουμένην σαφέστατα δι' αὐτοῦ, καὶ τῆς ὄποιας ὁ περὶ οὐ πρόκειται ἀνθρωπὸς ἀποτελεῖ σύμβολον. Δύναται τις διὰ τοῦτο μάλιστα, εἰς τοιούτους συμβολισμούς νὰ στηρίξῃ τὴν διάκρισιν τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Οἱ κοινοὶ ἀνθρωποι εἶναι ἀπλὰ σύμβαλα τοῦ γένους των· οἱ ἀνώτεροι δίδουν εἰς τὴν ἔννοιαν αὐτὴν τοῦ γένους των τὴν ἀτομικότητά των, παραγομένην δικαὶος εὐκόλως ἐκ τῆς ἔννοιας αὐτῆς πάλιν· οἱ δὲ πραγματικῶς μεγάλοι καὶ ἔξοχοι ἀνδρες συμβολίζουν μίαν ἴδεαν, τὴν ὄποιαν συλλαμβάνει τις καὶ κατα-

1. Πρβλ. W. v. Humboldt, *Sagebücher II*, 452.—Ο Wilhelm von Humboldt (Χαύμπολτ) (1767—1835) είναι ὁ κυριότερος ἀντιπρόσωπος τοῦ νεωτέρου φιλανθρωπισμοῦ (Humanismus), ὁ θεμελιωτὴς τῆς ἐπιστημονικῆς Γλωσσολογίας, ιδεολόγος φιλόσοφος καὶ δργαριώτης τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως ἐν Γερμανίᾳ.